

КОРОТКІ ПОВІДОМЛЕННЯ ТА НОТАТКИ ІЗ ПРАКТИКИ

УДК 616.717/718-006.2-053.2-036.82

РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З КІСТАМИ ДОВГИХ КІСТОК

А. Ф. Левицький, Д. В. Головатюк, Т. В. Воронько, О. М. Шевцова
Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця, м. Київ, Україна
Національна дитяча спеціалізована лікарня "ОХМАТДИТ", м. Київ, Україна

REHABILITATION OF CHILDREN WITH LONG BONE CYSTS

A. F. Levytskyi, D. V. Golovatiuk, T. V. Voronko, O. M. Shevtsova

It is reported about evaluation of 48 patients operated because bone cyst using different methods. Therapeutic physical training and massage were used.

Key words: bone cyst, children, rehabilitation.

РЕАБИЛИТАЦИЯ ДЕТЕЙ С КИСТАМИ ДЛИННЫХ КОСТЕЙ

А. Ф. Левицкий, Д. В. Головатюк, Т. В. Воронько, Е. Н. Шевцова

Произведена оценка результатов реабилитации 48 пациентов, прооперированных по различным методикам по поводу костной кисты. Применялись ЛФК и массаж.

Ключевые слова: костная киста, дети, реабилитация.

Вступ

За даними літератури, кісткові кісти становлять 55–58 % усіх доброякісних пухлин кісток у дітей та підлітків [3]. Інші автори зазначають, що серед хворих на патологію опорно-рухового апарату кісти кісток становлять 0,4 %, а серед дітей з диспластичними захворюваннями та пухлинами кісток — 21–57 % [6]. Найбільш поширеними методиками хірургічного лікування пухлинноподібних захворювань кісток у дітей є часткова та сегментарна резекції патологічного вогнища з наступним заміщенням пострезекційного дефекту [4]. Окремо постає питання реабілітації пацієнтів, яким було проведено кістково-пластичні операції. З одного боку, якісна іммобілізація кінцівки є фактором, що забезпечує успіх кісткової пластики за рахунок міцності контакту фрагментів імплантата та кісткового ложа [2, 5]. З другого боку, строки іммобілізації тісно пов'язані із часом початку функціонального навантаження. Функціональне навантаження на прооперовану кінцівку є одним з найважливіших моментів при кістково-пластичних операціях. Нормальний м'язовий тонус у прооперованій кінцівці є необхідною умовою успіху кісткової пластики. Мінімальні м'язові напруження, що викликають рухи в суглобах, є найменшими механічними факторами для нормальної кістки, але достатніми для стимуляції репаративних процесів [6]. Дитячий вік пацієнтів вимагає раннього відновлення функції хворої кінцівки [7, 8].

Матеріали та методи

У відділенні ортопедії НДСЛ "ОХМАТДИТ" з 2004 по 2010 р. прооперовано 48 пацієнтів з приводу кісткової кісти. Середній вік пацієнтів становив $12,2 \pm 3,5$ роки. Розподіл пацієнтів за видами хірургічного втручання залежно від локалізації ураження кісток наведено в таблиці на с. 81.

Ураховуючи те, що кісти кісток належать до пухлинноподібних захворювань, при відновлювальному лікуванні були застосовані лише такі методи як ЛФК та масаж.

Курс лікувальної фізкультури поділявся на три періоди:

- 1) іммобілізаційний;
- 2) постіммобілізаційний;
- 3) відновлювальний.

Іммобілізаційний період. У першому періоді завданням ЛФК є поліпшення трофіки, прискорення остеоінтеграції, профілактика атрофії м'язів та тугорухливості в суглобах. Застосовують вправи для симетричної (здорової) кінцівки та вільних суглобів прооперованої кінцівки. Масаж розпочинали через 2 тижні на здоровій кінцівці, потім включали ділянки прооперованої кінцівки.

Постіммобілізаційний період. У другому періоді ЛФК направлена на поліпшення трофіки в ділянці хірургічного втручання, відновлення рухів у суглобах. Підвищується навантаження, проводиться підготовка для самостійного пересування за допомогою милиць без

Таблиця

Розподіл пацієнтів за видами хірургічного втручання залежно від локалізації ураження кісток

Хірургічні втручання	Число дітей за локалізацією ураження кісток				Усього
	плечова	стегнова	малогомілкова	променева	
Сегментарна резекція: — з пластиною біоімплантатами “Тутопласт®”	9	—	2	—	11
— з пластиною біоімплантатами “Тутопласт®” з додатковою фіксацією металевою пластиною	—	12	—	—	12
Внутрішньокісткова резекція: — з пластиною “ОСТАП”	7	3	2	4	16
— з пластиною “chronOS”	8	—	2	3	13
Усього:	24	15	6	7	52

або з частковим навантаженням на прооперовану кінцівку. У цей період при ураженні кісток нижньої кінцівки використовували ортези. Для ураженої кінцівки застосовували активні гімнастичні вправи в полегшених варіантах.

Відновлювальний період. У третьому періоді ЛФК була направлена на повне відновлення рухів у суглобах та м'язової сили. Загальнорозвиваючі гімнастичні вправи виконувались з більшим навантаженням. Застосовували механотерапію, плавання.

Результати та їх обговорення

Строк спостереження за пацієнтами становив від 16 до 27,5 місяців з моменту операції.

У пацієнтів з ураженням кісток верхньої кінцівки загальний період реабілітації становив від 10 тижнів (при внутрішньокістковій резекції кісткової кістки з пластиною дефекту керамічним імплантатом “chronOS”) до 32,5 тижнів (при сегментарній резекції з пластиною біоімплантатами “Тутопласт®”).

Відмінність у строках реабілітації зумовлена необхідністю більш тривалого іммобілізаційного періоду у пацієнтів, яким була виконана сегментарна резекція патологічного осередку та більш тривалими *другим і третім періодами* у пацієнтів, яким заміщення пострезекційного дефекту виконувалося остеопатитом.

Серед пацієнтів з ураженням кісток нижньої кінцівки загальний період реабілітації становив від 12 до 64,5 тижнів.

Зазначимо, що *найкоротший період реабілітації* визначався у пацієнтів, яким була виконана внутрішньокісткова резекція з пластиною керамічним імплантатом “chronOS” (12 тижнів).

Найдовший іммобілізаційний період був у пацієнтів, яким виконували сегментарну резекцію з пластиною біоімплантатами “Тутопласт®” без додаткової фіксації металевою пластиною (12,5 тижнів).

У пацієнтів, яким була виконана сегментарна резекція, а пластика дефекту проводилась біоімплантатами “Тутопласт®” з фіксацією фрагментів металевою пластиною, був *більш короткий період реабілітації* (перш за все за рахунок меншого іммобілізаційного періоду — 7,5–8 тижнів).

Унаслідок тривалого процесу остеоінтеграції більш тривалим був *другий і третій періоди* реабілітації у пацієнтів, яким після внутрішньокісткової резекції дефект заміщали остеопатитом (35,5–37 та 15,5–22 тижнів відповідно).

Висновки

1. Найбільш короткий період реабілітації був необхідний пацієнтам, яким була виконана внутрішньокісткова резекція кісткової кістки з пластиною керамічним імплантатом “chronOS”.

2. Помірно виражені остеоінтегративні властивості остеопатиту призводять до тривалого загального терміну реабілітації навіть при внутрішньокісткових резекціях і можуть обмежувати його використання при заміщенні пострезекційних дефектів на кістках нижньої кінцівки.

3. Сегментарна резекція з пластиною біоімплантатами “Тутопласт®” та додатковою фіксацією фрагментів металевою пластиною має такі переваги як короткий іммобілізаційний період реабілітації, що дозволяє розглядати її як метод вибору при ураженні кісток нижньої кінцівки, незважаючи на травматичність операції.

Література

1. *Бережный А. П.* Кисты костей у детей и подростков : автореф. дис. на соискание учен. степени доктора мед. наук : спец. 14.01.21 “Травматология и ортопедия” / *А. П. Бережный*. — М., 1985. — 28 с.
2. *Волков М. В.* Гомотрансплантация костной ткани у детей / *М. В. Волков, В. А. Бизер*. — М. : Медицина, 1989. — С. 205–207.
3. Костная пластика у детей / *Дмитриев М. Л., Байров Г. А., Терновой К. С., Прокопова Л. В.* — К. : Здоров'я, 1974. — С. 98–99.
4. *Митрофанов А. И.* Комплексное лечение солитарных костных кист у детей : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. мед. наук : спец. 14.01.21 “Травматология и ортопедия” / *А. И. Митрофанов*. — Курган, 2009. — 28 с.
5. *Мороз Н. Ф.* Роль биомеханических условий в приживлении костно-хрящевых трансплантатов при замещении эпифизарных дефектов / *Н. Ф. Мороз* // Физические и лечебные факторы в медицинской реабилитации : материалы республ. межрегионал. науч.-практ. конф. — Одесса, 1985. — С. 22–23.
6. Пограничные состояния костной системы у детей на примере костных кист / *Сорокина Е. А., Николаева Л. А., Иванова Н. М.* [и др.] // Детская онкология. — 2005. — № 2. — С. 20–21.
7. *Garrison Susan J.* Handbook of physical medicine and rehabilitation : the basics / *Susan J. Garrison*. — Second Edition. — Philadelphia : Lippincott Williams & Wilkins, 2003. — P. 2–3.
8. *Hoppenfeld Stanley.* Treatment and rehabilitation of fractures / *Stanley Hoppenfeld, Vasantha L. Murthy* // Demos Medical Publishing. — New York : Mosby, 2004. — P. 232–237.